

Overzicht officiële adviezen landbouwgif en omwonenden

- **2014, De Gezondheidsraad: 'Gewasbescherming en omwonenden'.¹**
 - Eerste officiële erkenning dat uit (buitenlands) onderzoek blijkt dat boeren en omwonenden gezondheidsrisico's kunnen lopen door landbouwgif.
 - P. 14-15: *"De afgelopen decennia is in binnen- en buitenland veel epidemiologisch onderzoek verricht onder agrariërs. Daarbij zijn geregeld associaties gevonden tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en het optreden van uiteenlopende gezondheidseffecten, zoals een verminderde vruchtbaarheid, diverse vormen van kanker (ook bij het nageslacht) en aandoeningen van het zenuwstelsel. Vooral voor de **ziekte van Parkinson** en voor **leukemie bij kinderen van agrariërs** zijn die bevindingen consistent. Buitenlandse bevindingen zijn echter niet zomaar naar de Nederlandse situatie door te trekken en de onderzoeksresultaten uit eigen land dateren van enige tijd geleden."*
 - P. 15-16: *"Epidemiologisch onderzoek naar mogelijke chronische gezondheidseffecten bij omwonenden, dat eveneens vooral in het buitenland is verricht, levert enige aanwijzingen op dat bepaalde aandoeningen wellicht vaker bij deze groep voorkomen. Het betreft onder meer **effecten op het ongeboren kind, leukemie bij kinderen en de ziekte van Parkinson**. Het aantal onderzoeken is echter gering en veel onderzoek kent aanzienlijke beperkingen."*
 - De Gezondheidsraad concludeert dat onvoldoende bekend is over de blootstelling van omwonenden aan landbouwgif, maar dat **uit voorzorg wel maatregelen genomen moeten worden om blootstelling te verminderen** (zie p. 18-20, o.a. het voortvarend instellen van **spuitvrije zones**).
 - De raad adviseert ook een blootstellingsonderzoek uit te voeren (dit zal het OBO worden).
- **2018, RIVM: 'Gezondheidsverkenning omwonenden van landbouwpercelen'.²**
 - Hierin wordt de wetenschappelijke literatuur samengevat, met o.a.:
 - P. 3: *"[Er] werd in de nabijheid van maisteelt een hogere sterfte aan luchtwegaandoeningen gevonden. We kunnen niet zeggen of het gebruik van bestrijdingsmiddelen hiervan de oorzaak is. Daarnaast viel in de nabijheid van landbouwpercelen een aantal aandoeningen op waarvoor het verband met de hoeveelheid of nabijheid van specifieke gewassen onvoldoende eenduidig was, maar die nader onderzoek verdienen. Het gaat om een hoger geboortegewicht in de nabijheid van zomergerst, de ziekte van Parkinson bij fruitteelt, oogirritaties bij fruitteelt en om leukemie bij afwisselende granen-bieten-aardappelteelt."*
 - Ook het RIVM concludeert dat **meer onderzoek nodig** is om het causale verband met landbouwgif te bewijzen.
- **2019, RIVM: 'Onderzoek Bestrijdingsmiddelen en Omwonenden' (OBO 1).³**
 - Dit is het **bewijs dat blootstelling bij omwonenden plaatsvindt**:
 - P.3: *"Restanten van bestrijdingsmiddelen die op de onderzochte bollenvelden zijn gebruikt, zijn teruggevonden in de buitenlucht rond woningen in de buurt. Ook in het*

¹ <https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2014/01/29/gewasbescherming-en-omwonenden>

² <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2018-0068.pdf>

³ <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2019-0052.pdf>

stof op de deurmat en in het huisstof zaten resten. Daarnaast zijn ze aangetroffen in de urine van omwonenden van bloembollenvelden, zowel bij volwassenen als bij kinderen. Dit was ook het geval in de urine van mensen die op meer dan 500 meter afstand van agrarische velden woonden. Bij bollentelers en hun gezinsleden zijn hogere concentraties bestrijdingsmiddelen gemeten dan bij andere omwonenden.”

- **2020, De Gezondheidsraad: ‘Vervolgadvies gewasbescherming en omwonenden’.**⁴

- De Gezondheidsraad stelt opnieuw dat er, gebaseerd op internationaal onderzoek, **daadwerkelijk gezondheidsrisico’s zijn voor omwonenden**.
- P. 3: *“Uit de internationale epidemiologische literatuur komen aanwijzingen dat gewasbescherming met chemische middelen gepaard kan gaan met gezondheidsschade bij mensen. Zo zijn er verbanden met de ziekte van Parkinson gevonden. Ook is er een verband gevonden tussen prenatale blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen. In het onderzoek is de bepaling van de blootstelling echter vaak onnauwkeurig. Daardoor is niet duidelijk hoe groot het risico precies is en welke gewasbeschermingsmiddelen verantwoordelijk zijn. Proefdieronderzoek en onderzoek naar werkingsmechanismen laten zien dat verbanden tussen blootstelling aan gewasbeschermingsmiddelen en de **ziekte van Parkinson en ontwikkelingsstoornissen bij kinderen plausibel zijn.**”*
- De Raad adviseert opnieuw om **uit voorzorg maatregelen te nemen om omwonenden te beschermen** en om de toelatingsbeoordeling van middelen aan te passen. En (p.4): *“Streven naar een zo laag mogelijke blootstelling aan chemische gewasbeschermingsmiddelen is het uitgangspunt.”* De raad noemt hierbij opnieuw **sputvrije zones**.
- Opnieuw adviseert de raad dat er **aanvullend onderzoek** moet komen om (ook in Nederland) de link te kunnen leggen tussen de gevonden blootstelling en daadwerkelijke gezondheidsschade.

- **2021, CTGB: zorgen over Parkinson**

- Brief van Ctgb aan EFSA, 9 maart 2021, kenmerk 202103090024. Citaten: (vertaald):
 - “Wij willen onze zorgen uiten over een mogelijk verband tussen het gebruik van specifieke pesticiden en de ontwikkeling van de ziekte van Parkinson” en
 - “Er zijn veel meer momenteel goedgekeurde werkzame stoffen waarvan we niet weten of blootstelling verband kan houden met de ziekte van Parkinson”.

- In 2023 is het **RIVM** het **OBO-2 onderzoek** begonnen, om opnieuw de gezondheidsrisico’s voor omwonenden te onderzoeken.⁵ Dit onderzoek zal maar liefst 8 jaar duren.

- **2024, De Gezondheidsraad: ‘Resistentie ondermijnt de behandeling van schimmelinfecties’.**⁶

- De Gezondheidsraad wijst expliciet naar **hopen plantenresten uit de bollenteelt als bron van resistente schimmels**, omdat in de bollenteelt bovenmatig veel fungiciden worden gebruikt. Mensen kunnen ziek worden van deze schimmels, maar de anti-schimmelmedicijnen voor mensen werken dan niet meer, omdat die medicijnen vrijwel identiek zijn aan de landbouw-fungiciden. Als mensen met een verzwakt afweersysteem in aanraking komen met deze resistente schimmels, **kan dat dodelijk aflopen**.

⁴ <https://www.gezondheidsraad.nl/documenten/adviezen/2020/06/29/vervolgadvies-gewasbescherming-en-omwonenden>

⁵ <https://www.bestrijdingsmiddelen-omwonenden.nl/over-onderzoeken>

⁶ <https://www.gezondheidsraad.nl/onderwerpen/milieu/documenten/adviezen/2024/06/06/advies-resistentie-ondermijnt-de-behandeling-van-schimmelinfecties>

- Advies p. 5: *“Dring er binnen de Europese Unie, en bij voorkeur op mondiaal niveau, op aan dat werkzame stoffen van nieuwe antimycotica (of daaraan nauw verwante stoffen) **niet mogen worden gebruikt in fungiciden voor de landbouw** of voor andere brede toepassingen, zoals houtconservering. Als dat niet haalbaar blijkt, verlang dan van fabrikanten van nieuwe fungiciden dat ze op voorhand aantonen dat hun middelen geen negatieve invloed zullen hebben op de effectiviteit van antimycotica voor de mens.”*
- En: **“Versterk het bestaande beleid om het gebruik van fungiciden en van gewasbeschermingsmiddelen in het algemeen verder terug te dringen.”**
- **GGD, 2025, Lopend advies ‘GGD Leefomgeving’:**
 - Streef naar een zo laag mogelijke blootstelling aan bestrijdingsmiddelen.
 - “Woon je dichtbij een akker, boomgaard of bollenveld?
 - Eet je groenten of fruit uit eigen tuin? Zoals altijd is het verstandig om groente en het fruit goed te wassen voor je ze eet.
 - Voorkom dat je in aanraking komt met de spuitnevel. Is de boer bezig met bespuiten of heeft hij dat net gedaan? Sluit dan je ramen en blijf binnen. Houd ook je huisdieren binnen. Hang de was niet buiten te drogen als er wordt gespoten.”